

УДК 811.112.2'27'373.46:32

Волошук В. І.¹, Кононенко А. Ю.²

¹ проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-311м НУ «Запорізька політехніка»

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Політична лексика є однією з галузей, що найбухливіше розвиваються останнім часом. Вона являє собою складне багатовимірне явище, науковий аналіз якого неминуче викликає сполучення різних областей гуманітарних знань (лінгвістики, політології, історії, соціології).

Предметом даного дослідження є суспільно-політична термінологія. У передмові до словника іншомовних слів за редакцією О. С. Мельничука, розуміння політичної термінології було сформульовано таким чином: «Суспільно-політична термінологія словника представлена найважливішими і найпоширенішими політичними, економічними, філософськими, історичними, соціологічними термінами іншомовного походження» [1, с. 88].

Політична (суспільно-політична) мова є складною та динамічною системою, оскільки перебуває в постійному русі, розвиваючись і удосконалюючись. Вона призначена для політичної комунікації, отже, і для просування певних ідей, емоційного впливу на громадян, вироблення суспільного консенсусу, а тому динамічно відображає політичну реальність, коригується нею і водночас бере участь в її створенні та видозмінюванні. Найяскравіше політична лексика відтворюється саме в промовах політиків.

Для аналізу лексико-семантичної структури, політичні терміни німецької мови були поділені на 5 груп термінів, що формують семантичне поле в галузі політики: 1) адміністративно-політична лексика, куди входить: а) номенклатурне найменування осіб, посад, статусів: *der Parlamentarier* – член парламенту; *der Bundespräsident* – Федеральний президент Німеччини; б) назви відомств, органів, установ, територій, найменування політичних партій, рухів: *Werchowna Rada der Ukraine* – Верховна Рада України; *das Ministerium des Inneren* – міністерство внутрішніх справ; 2) номінації державно-територіального устрою, знаків і символів країни, форм державної влади та форм правління та політичні режими: *das Staatswesen* – держава; *der Absolutismus* – монархія; 3) реалії і поняття, пов'язані з державними перетвореннями, зумовленими змінами в суспільному ладі: *die Selbstständigkeit* – незалежність; *die Demokratisierung* – демократизація; 4) тематично до суспільно-політичної групи примикає ряд філософських, культурологічних, соціологічних термінів, що позначають реалії, які мають велику суспільну значимість: *die Judenverfolgung* – переслідування євреїв; *UN-Behindertenrechtskonvention* – Конвенція ООН про права людей з

обмеженими можливостями; 5) назви етнічних спільнот, станів: *die Volksgruppe* – етнічна група; *die Krimtataren* – кримські татари;

До семантичних особливостей в промовах німецьких політиків також можна віднести явища синонімії, антонімії, полісемії, а також наявність метафор та метонімії, які зазвичай рідко пов'язані з термінами.

Синонімія в термінології має риси, які відрізняють її від синонімії в загальноживаній лексиці [4, с. 18]. Насамперед, це відсутність експресивних конотацій, стилістична диференціація в межах наукового стилю, диференціація за сферами використання: *Land* – країна та *Staat* – держава. Обидва терміни реалізують свої повноваження на певній території через систему спеціально створених організацій, за допомогою яких здійснюється управління суспільством.

Антонімічність виступає як особлива характеристика лексичного значення слів, як специфічне мовне відображення відмінностей і протиріч в предметах і явищах об'єктивного світу [3, с. 342]. Наприклад: *Einheimischen* – місцевий житель та *Zugewanderten* – іммігрант. Місцевий житель це той, хто народився на певній території та проживає там, а іммігрант це іноземець, який приїхав в іншу країну на тимчасове, або постійне проживання.

Полісемія – це явище, що дозволяє значно розширити номінативний потенціал мови без збільшення кількості власне лексичних одиниць [5, с. 22]. Наприклад: *der Bereich* – область. Дане слово має декілька значень. Перше – це область як «територія», а друге – «сфера діяльності». Тому що «територія» – сукупність земельних ділянок, які використовуються для розміщення об'єктів, а «сфера діяльності» – це види робіт і послуг, які представляє людина, або компанія.

Метафора є одним з основних риторичних засобів створення образності та емоційного забарвлення у мовленні політиків [6, с. 115]. Наприклад: *eine Reihe an Politikern* – ряд політиків. Ряд політиків це не люди, які стоять в ряду один за одним, а сукупність людей. *die Regierungskreise* – урядові кола, тому що це не уряди, які мають форму кола, а певна група політиків в уряді.

В політичному дискурсі метонімія є невід'ємною складовою утворення легкої для сприйняття образності, переконливості та виразності [2, с. 57]. Наприклад: *Deutschland und die EU vorwerfen...* – Німеччина та ЄС звинувачують. Країни не можуть в чомусь звинувачувати, так як це певна територія, а звинувачує уряд, тобто політики, які належать до нього.

Отже, політична лексика є складною та динамічною системою, оскільки перебуває в постійному русі, розвиваючись і удосконалюючись. Вона призначена для політичної комунікації, емоційного впливу на громадян, а тому динамічно відображає політичну реальність, коригується нею і водночас бере участь в її створенні та видозмінюванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мельничук, О. С. Словник іншомовних слів [Текст] / О. С. Мельничук. – К. : Українська рад. Енциклопедія (УРЕ), 1985. – 155 с.
2. Радден, Г., Ковешес, З. Теорія метонімії. Метонімія в мові та думці [Текст] / Г. Радден, З. Ковешес. – Амстердам : Видавнича компанія Джона Бенджамінса, 1999. – 59 с.
3. Тараненко, О. О. Антонімія. Українська мова: Енциклопедія. 3-тє вид. зі змінами і доп. [Текст] / О. О. Тараненко. – К. : Вид-во «Укр. Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. – 852 с.
4. Терещенко, Л. В. Лексична синонімія: спроба аналізу функціональної тотожності [Текст] / Л. В. Терещенко. – К. : Диво слово, 2000. – 30 с.
5. Ulrich, A. Polysemie fordert einen noch erkennbaren Zusammenhang der Bedeutungen [Text] / A. Ulrich. – Schwarz, Chur : Semantik, 2007. – 56 S.
6. Wahlbrinck, B. Tote Metaphern leben länger. Mit einer Anleitung zur Wiederbelebung derselben [Text] / B. Wahlbrinck. – Tumbelwied, 2018. – 161 S.